

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ СИМПОЗИУМ «ДНІ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА» В КИЄВІ

У Києві 8–11 квітня 2009 р. відбувся масштабний міжнародний науковий симпозиум «Дні порівняльного правознавства», організований Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького Національної академії наук України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Українською асоціацією порівняльного правознавства та міжнародним науковим журналом «Порівняльно-правові дослідження» у співпраці з Офісом координатора проєктів ОБСЄ в Україні, Ініціативою з верховенства права Американської асоціації юристів, міжнародною юридичною компанією CMS Reich-Rohrwig Hainz, міжнародною громадською організацією «Діалог-світ». Місцем проведення симпозиуму стали юридичний факультет та Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Генеральним медіа-спонсором «Днів порівняльного правознавства» стала видавнича організація «Юстиніан», медіапартнерами – щотижнева інформаційно-правова газета «Правовий тиждень» та журнал Верховної Ради України «Віче», партнерами – Асоціація правників України, Координаційна рада молодих юристів України при Міністерстві юстиції України, корпорація «Українські мінеральні води».

Оргкомітет «Днів порівняльного правознавства» складався з ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академіка НАН України Л. В. Губерського, директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, президента Української асоціації порівняльного правознавства, академіка НАН України, іноземного члена РАН Ю. С. Шемшученка, декана юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктора юридичних наук І. С. Гриценка та інших українських та зарубіжних учених. Координатором проєкту був учений секретар Української асоціації порівняльного правознавства, відповідаль-

ний редактор міжнародного наукового журналу «Порівняльно-правові дослідження», кандидат юридичних наук О. В. Кресін.

Як підкресливали у своїх виступах Ю. С. Шемшученко та О. В. Кресін, порівняльне правознавство має давню традицію розвитку в Україні, що сягає 30-х років XIX століття. На жаль, наприкінці XX століття воно пережило глибоку кризу, пов'язану з методологічною ревізією, практичною відсутністю платоспроможного попиту на компаративні дослідження, відсутністю необхідної для них інфраструктури. Занепали провідні українські школи порівняльного правознавства, розірвався зв'язок поколінь учених.

З 2001 р. Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького розробляється і здійснюється низка фундаментальних проектів, спрямованих на відродження і якісне оновлення українського порівняльного правознавства. Зокрема, у 2001 р. розпочато публікацію серії наукових видань «Енциклопедія порівняльного правознавства», метою якої є узагальнення української та зарубіжної наукової компаративістської спадщини, розвиток методологічного, термінологічного та довідково-інформаційного апарату порівняльного правознавства. У 2005 р. Інститут разом з Маріупольським державним гуманітарним університетом, іншими українськими та зарубіжними партнерами розпочав публікацію першого і досі єдиного в Україні спеціалізованого компаративістського періодичного видання – міжнародного наукового журналу «Порівняльно-правові дослідження».

Традицію проведення щорічних форумів компаративістів було закладено у 2006 р. Інститутом держави і права ім. В. М. Корецького НАН України у співпраці з Таврійським національним університетом ім. В. І. Вернадського та іншими навчальними закладами та організаціями. Тоді ж було створено Українську асоціацію порівняльного правознавства. «Дні порівняльного правознавства» продовжують традицію проведення міжнародних наукових семінарів «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» у 2006–2008 рр., але мають розширену концепцію. «Дні порівняльного правознавства» – це комплексний науковий і навчальний захід, що має за мету підвищення кваліфікації учасників, обмін думками щодо найважливіших питань сучасної юридичної компаративістики, ознайомлення з новими науковими дослідженнями та публікаціями.

Учасниками симпозіуму 2009 р. стало понад 340 (безпосередньо – 230) науковців, викладачів, практикуючих юристів, аспірантів і студентів з України (Київ, Львів, Одеса, Харків, Донецьк, Хмельницький, Сімферополь, Ужгород, Чернівці, Суми, Кіровоград, Полтава, Луганськ, Кривий Ріг, Рівне, Івано-Франківськ, Дніпропетровськ, Луцьк, Тернопіль, Вінниця, Чернігів, Житомир, Маріуполь, Ірпінь, Іллічівськ), Росії (Москва, Санкт-Петербург, Саратов, Єкатеринбург, Казань, Ярославль, Самара, Новосибірськ, Твер, Краснодар, Челябінськ, Іваново, Красноярськ, Курськ, Омськ, Астрахань, Улан-Уде, Саранськ, Белгород, Владикавказ, Йошкар-Ола), Білорусі (Мінськ, Новополюцьк), Австрії (Іннсбрук), Італії (Турин, Неаполь), Німеччині (Берлін), США (Пенсильванія), Великобританії (Норвіч), Молдови (Тирасполь), Казахстану (Алмати), Чехії (Прага) та Азербайджану (Баку). Серед них – 56 докторів наук,

146 кандидатів наук, 115 учасників, що не мають наукового ступеня, та 16 студентів.

У рамках симпозіуму було проведено IV-й щорічний міжнародний науковий семінар «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» та наукову конференцію «Компаративістські читання». Основними формами роботи були круглі столи, що відбувалися у пленарному режимі, відкриті лекції, секційні засідання та презентації. Зокрема, було проведено чотири круглі столи: «Досвід трансформації пострадянських національних правових систем», «Теоретико-методологічні проблеми порівняльного правознавства», «Порівняльне правознавство в системі юридичної освіти», «Етика юриста: зарубіжний досвід для України». Останні два круглі столи було проведено за підтримки Ініціативи з верховенства права Американської асоціації юристів (ABA ROLI), яка презентувала розроблені на її замовлення інноваційні методики викладання юридичної етики та деонтології.

Унікальною особливістю щорічних міжнародних наукових семінарів «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку», а відтепер – і «Днів порівняльного правознавства» є проведення циклів відкритих лекцій українських та зарубіжних учених. Кожна з таких лекцій з 2007 р. публікується окремою брошурою в серії науково-методичних видань «Академія порівняльного правознавства». Учасники «Днів порівняльного правознавства» прослухали і взяли участь у обговоренні дев'яти відкритих лекцій:

– «Право: нові горизонти регулювання» (Юрій Олександрович Тихомиров, перший заступник директора Інституту законодавства та порівняльного правознавства при Уряді Російської Федерації);

– «Філософські проблеми компаративістики» (Олександр Деонисович Тихомиров, професор Київського університету внутрішніх справ);

– «Порівняльне правознавство і школа критичних правових досліджень» (Уго Маттей, науковий координатор Міжнародного університетського коледжу в Турині, професор Туринського (Італія) та Каліфорнійського (США) університетів);

– «Наука порівняльного правознавства: до питання про межі її предмета» (Петро Мойсейович Рабінович, професор Львівського національного університету імені Івана Франка);

– «Сім'ї правових систем і місце серед них правових систем пострадянських держав» (Уільям Еліот Батлер, професор Пенсильванського університету, США);

– «Порівняльна теорія закону та її місце в юридичній компаративістиці» (Віталій Васильович Оксамитний, директор Центру порівняльного правознавства Інституту міжнародного права та економіки імені О. С. Грибосдова, Росія);

– «Поняття і зміст «спільного доробку» (acquis communautaire) Європейського Союзу в праві ЄС та України» (Віктор Іванович Муравйов, завідувач кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка);

– «Типологія держави в контексті порівняльного державознавства» (Роман Анатолійович Ромашов, науковий керівник юридичного факультету Санкт-Петербурзького гуманітарного університету профспілок, Росія);

– «Церковне право Росії – самостійна галузь права в системі юридичних наук» (Олександр Сергійович Смикалін, завідувач кафедри історії держави і права Уральської державної юридичної академії, Росія).

Під час «Днів порівняльного правознавства» було проведено низку презентацій, серед яких можна відзначити такі:

– монографії, антології, довідники, збірники: «Правова система України» в п'яти томах (Харків); «Порівняльне правознавство: Антологія українських компаративістів XIX – XX століть» (О. В. Кресін, Київ); «Порівняльне правознавство. Правові системи світу» (Н. М. Оніщенко, Київ); «Президент Российской Федерации: Конституционно-правовые отношения. От Конституционного Сопреждения до современной практики» (І. Марино, Неаполь); «Plunder: When the Rule of Law is Illegal» (У. Маттей, Турин); «Russian Law» (В. Е. Батлер, Пенсильванія); «Сравнительное правоведение: методология, наука, учебная дисциплина» у двох томах (І. Д. Мішина, Красноярськ); «Немецкое право: теория права, уголовное и гражданское законодательство» (Є. Л. Поцелуєв, Іваново); «Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав» (М. О. Стефанчук, Хмельницький); «Судовий прецедент у правовій системі Англії» (Б. В. Малишев, Київ); «Право, закон, судовий прецедент в Російській цивілізаційній системі» (Н. О. Колоколов, Москва); «Теория конституционного право-пользования» (В. І. Крусс, Твер);

– підручники: «Порівняльне правознавство» (Х. Н. Бехруз, Одеса); комплекс підручників з права Європейського Союзу та Ради Європи, виданих Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка (В. І. Муравйов, Київ); «Трудовое право России и зарубежных стран. Международные нормы труда» (А. М. та М. В. Лущнікови, Ярославль); «Политика международного права» (О. О. Мережко, Київ); «Основы загалної теорії держави і права» (П. М. Рабінович, Львів); «Инвестиционное право Казахстана» (С. П. Мороз, Алмати); «Электронное право» (Р. Ф. Азізов, Баку); «Цивільне право України» (Р. О. Стефанчук, Хмельницький); «Загална теорія держави і права» (Л. А. Луць, Львів);

– ЗМІ: «Юридичний журнал», «Юридична газета» (С. В. Максимова, Київ); газета «Правовий тиждень» (С. Ф. Козлов, Київ); журнал «Global Jurist» (У. Маттей, Турин); журнал «Порівняльно-правові дослідження» (О. В. Кресін та Ю. О. Волошин, Київ – Маріуполь); «Журнал иностранного законодательства и сравнительного правоведения» (Ю. О. Тихомиров, Москва); «Journal of Comparative Law» (В. Е. Батлер, Пенсильванія);

– організації та навчальні заклади: Лабораторія дослідження політико-конституційних систем Російської Федерації й пострадянських країн (І. Марино, Неаполь); Міжнародний університетський коледж (У. Маттей, Турин).

Під час «Днів порівняльного правознавства» відбулася виставка юридичної літератури, на якій свою продукцію представили Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, газети «Юридичний вісник України» і «Правовий тиждень», видавництва «Юстиніан», «Право», «Юрінком», «Юридична думка», «Прецедент».

Учасники «Днів порівняльного правознавства» одержали сертифікати.

За результатами симпозіуму опубліковано збірник статей «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» (За ред. Ю. С. Шемшученка, Л. В. Губерського, І. С. Гриценка; Упор. О. В. Кресін. – К.: Логос, 2009. – 712 с.). Збірник видано спільно Інститутом держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Українською асоціацією порівняльного правознавства за підтримки Координатора проектів Організації з Безпеки і Співробітництва в Європі в Україні та Американської асоціації юристів / Ініціативи з верховенства права.

У збірнику – понад 200 статей авторів з України, Росії, Білорусі, Чехії, Молдови, Австрії, Великої Британії, Азербайджану, Казахстану, а також матеріали дискусії під час «Днів порівняльного правознавства». Статті присвячено методології порівняльного правознавства, типології та класифікації правових систем сучасності, їх трансформації і взаємодії, проблемам викладання порівняльноправових дисциплін у вищих навчальних закладах, наднаціональним тенденціям у розвитку права, порівняльним аспектам вивчення міжнародного та європейського права.